

Osvetljevanje dagerotipij Praktično delo z Bertrandom Lavedrinom, foto. Lucija Planinc.

Astrid Brandt Grau nam je predstavila, na kakšen način se pridobivajo evropska denarna sredstva za različne projekte na področju fotografije in kakšne so možnosti za pridobivanje teh sredstev. Kako in kje poiskati informacije, obrazce in še številne druge podrobnosti, ki omogočajo te dejavnosti. To temo smo strnili s pogovori o že konkretnih projektih, ki so jih pripravili nekateri udeleženci šolanja.

Dušan Stulik in Art Kaplan sta vodila izjemno delavnico. V okviru te smo si izdelali vsak svojo dagerotipijo. Postopek za izdelavo je bil po Edmondu Becquerelu in ne po Louis-Jacques M. Daguerreu. Posrebreno bakreno ploščo smo spolirali in izpostavili jodovim param. Vnaprej pripravljene digitalne negative smo vložili v okvir skupaj s ploščo ter najprej izpostavili sončni svetlobi, nato pa jih še nekaj ur izpostavljali umetni rdeči svetlobi. Sledili sta fiksiranje in spiranje plošče. Ker ima dagerotipija zelo občutljivo površino, smo jo opremili s škatlo. Svojo škatlo sem po svoji izbiri naredila (že v arhivu) iz muzejskega kartona, po načrtih iz Inštituta Georgea Eastmana Housa. V njej sedaj hranim svojo dagerotipijo.

Zadnji dan smo prejeli certifikate o uspešno opravljenem šolanju iz konserviranja fotografij. S tem smo končali en sklop izobraževanja na področju konserviranja in restavriranja fotografskega gradiva. Po vsej verjetnosti se bo to izobraževanje še nadaljevalo v prihodnjih letih. Verjetno že prihodnje leto v Sofiji v oktobru 2011. Znanje, ki sem ga pridobila na tem šolanju, bom lahko uporabljala pri svojem delu konservatorja in restavratorja. Vezi, ki so se spletle med nami vsemi, tako udeleženci kot profesorji, pa so dobrodošle in bodo še dolgo koristile vsem, ki smo se šolanja udeleževali.

Lucija Planinc

Poslovni modeli za uspešno poslovanje arhivov. Seminar Focal, Dublin, 15. 10. 2010

Zveza komercialnih avdiovizualnih arhivov »FOCAL International« je kot vzporedni dogodek redne letne konference Mednarodne zveze televizijskih arhivov FIAT/IFTA priredila izobraževalni seminar za udeležence konference. Zveza se zavzema za ohranitev svetovne avdiovizualne dediščine, njeno delovanje pa je usmerjeno v javno objavljane avdiovizualnih dokumentov in trženje arhivskega gradiva. Sodobni pristop članov zveze pri trženju je tesno povezan z razvojem digitalne tehnologije.

V pozdravnem govoru je britanski režiser David Puttnam, lord Queesgatski, neodvisni filmski producent in režiser filmov *Misija*, *Polja smrti*, *Polnočni ekspres*, *Bugsy Malone* in drugih filmov, ki so prejeli najvišje filmske nagrade, omenil lastne izkušnje s tehnologijo, ki je spremenila avdiovizualne arhive v sodobna digitalna poslovna spletišča. Večina ljudi je zdaj digitalno pismena in uporablja digitalna komunikacijska orodja, ki omogočajo hitrejši dostop do gradiva. Preprost dostop do gradiva je spremenil tudi poslovne modele prodaje, saj poteka distribucija večinoma digitalno. Ob tem je opozoril tudi, da moramo zagotoviti spoštovanje pravic intelektualne lastnine. Uvodnemu pozdravu so sledile predstavitve poslovnih modelov trženja in brandinga, sprememb v proizvodnji in finančnih tokovih, ki vplivajo na delo v arhivih.

Matthew White, prodajni direktor družbe CPB (Corporation for Public Broadcasting's American Archive), je z nami delil izkušnje ameriških arhivov in povzel spremembe, nastale v zadnjih petindvajsetih letih, ko so se hitro spreminjali nosilci, vsebina, stroški za dostop do gradiva, lastnosti osebja in strateške prednostne naloge. V obdobju, ko je deloval, se je distribucija spremenila, prešli smo od 16-milimetr-

skih filmov do digitalnih datotek, načini komuniciranja med strankami pa so se preselili s telefonov na FTP-strežnike. Zaposleni v arhivih so postali raziskovalci, strokovnjaki za prodajo in nove tehnologije. Včasih so filme prodajali le na akviziterski način, zdaj pa se je popolnoma umaknil sodobnemu. Trgovski potnik ni umrl le v drami Arturja Millerja. Seveda tudi v sodobnem svetu preživijo nove nevarnosti, med temi pa je kot posebno nevarnost za arhive omenil pobude za brezplačne dostope do arhivov in uporabo gradiva.

O spremembi poslovnih modelov so razpravljali Kevin Schaff (Equity), Jean Luc Vernhet (INA), Harriet Bridgeman in David Bickers (The Bridgeman Art Library). Bridgemanova knjižnica hrani več kot milijon fotografij svetovne kulturne dediščine, in sicer od slikarij v prazgodovinskih jamah do grafitov. Od začetkov leta 1972, ko so podatke izpisovali na kartotečne listke, do danes, ko uporabnikom omogočajo preprost dostop do digitalnih kopij, se je v njihovem poslovanju spremenilo veliko stvari. Povečala se je vrednost gradiva, ki je dostopno za raziskave, uporabo v produkciji in elektronsko pošiljanje uporabnikom. Povečalo se je sodelovanje z drugimi družbami. Včasih so gledali predvsem na varčevanje, sedaj pričakujejo zaslužek. INA je razširila ponudbo za izobraževalne programe in zagotavlja prost dostop do arhivskega gradiva za raziskovalne in izobraževalne namene. Nov izziv za arhive je namreč, kako zagotoviti dostop do gradiva tudi za stranke, ki nimajo dovolj denarja. Te postopke lahko učinkovito dosežejo le s pomočjo državnih ustanov in zagotovljenega denarja iz proračuna in spremljevalnih dejavnosti dela v arhivu, ki omogočajo zaslužek. Josh Rucci (Getty Images), Paul Maidment (BBC Motion Gallery) in dr. Stephen Black so zato predstavili nove možnosti na novih trgih in digitalnih platformah, ki odpirajo nove priložnosti za arhive. Pri tem sta zelo pomembni raziskovalno delo in ustvarjanje primernih podatkov o vsebini. Nove možnosti so se pojavile tudi pri uporabi arhivskega gradiva v produkciji televizijskih in drugih oddaj. Seveda je tudi pri ponovni uporabi v novih oddajah končni izkupiček odvisen od višine vložka. Cena arhivskega gradiva ne vključuje samo preprostega ogleda gradiva, ampak tudi raziskavo, popis gradiva, omogočanje dostopa, hrambo, restavriranje in postopke digitalizacije gradiva. Medtem ko ponudniki pospešujejo prost dostop uporabniku za ogled, zahteva komercialna uporaba gradiva višjo ceno. Priporočljivo je tudi, da arhivi vodijo evidenco o postopkih, prikažejo ustrezno ceno gradiva in ugotovijo, koliko dobička prinašajo arhivi matični organizaciji. Poslovni izziv so tudi partnerstva in sodelovanja v koprodukcijah.

Uspešno prodajo pa zagotavlja le spoštovanje pravic intelektualne lastnine, zato pomeni gradivo, ki ga hranimo v arhivih, ne poznamo pa njegovih av-

torjev, le potencialno vrednost za poslovanje arhiva. Odvetnika Hubert Best in John King sta udeležencem seminarja predstavila pasti in zanke »sirot« oziroma del, katerih avtorji niso znani. Urejanje pravic do uporabe gradiva je v posameznih državah zelo različno, saj se pravice prilagajajo državnim zakonodaji o avtorskih in sorodnih pravicah. Pri vseh avtorskih delih se pojavljajo največje težave prav pri filmu in arhivskem filmskem gradivu, saj film navadno ustvarja več avtorjev. Problemi se pojavljajo posebej pri starejših filmih in avtorjih filmske glasbe. Imetniki licenc za predvajanje gradiva poskušajo rešiti težave s pripravo novih pogodb s kolektivnimi združenji avtorjev.

Vzporedno s seminarjem FOCAL-a potekale tudi delavnice, namenjene digitalnemu arhiviranju avdiovizualnega gradiva; pripravili so jih člani skupine »PrestoPRIME« (BBC, B & G, INA, RAI, ORF). Projekt »PrestoPRIME« je združena evropska pobuda za ohranjanje avdiovizualnih vsebin, ki temelji na desetletju izkušenj sodelavcev v evropskem projektu Presto in še daljših lastnih izkušnjah posameznic članic pri digitalni hrambi in skrbi za arhivsko gradivo. PrestoPRIME ustvarja »omrežno pristojno središče« za zagotavljanje informacij, svetovanje in podporo vsem, ki so odgovorni za avdiovizualne vsebine. Delavnica v Dublinu je bila prva javna predstavitev informacij in podpore, ki jih posreduje pristojno središče za arhive.

Aleksander Lavrenčič

Poročilo o Jesenski šoli arhivistike 2010 (Autumn Archival School 2010). Grignano, 10.–17. oktober 2010

Glavni temi Jesenske šole arhivistike, ki jo je tudi letos organiziral Mednarodni inštitut arhivskih znanosti Maribor – Trst v dneh od 10. do 17. oktobra 2011, sta bili *Arhivska zakonodaja* in *Spletne strani, posvečene arhivom*, predavatelji pa so se dotaknili tudi drugih tem, kot so hramba gradiva, konservatorstvo, restavratorstvo, ne nazadnje pa smo udeleženci spoznavali tudi različne prakse drugih arhivov po svetu. V izobraževalno-delovni teden arhivske stroke se je vključilo 39 slušateljev (lani 26)¹ iz 18 držav (lani 13).² Sporazumevanje med udeleženci ter predavanja pa so potekali v italijanskem, angleškem in slovenskem jeziku.

¹ Mitja Sadek: Poročilo o udeležbi na Jesenski arhivistični šoli 2009 (Autumn archival school 2009) Grljan in Trst, 9.–14. 11. 2009. *Arhivi* 33 (2010), št. 1, str. 161–163.

² Prav tam.